

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 16 oktober 2003

Ö 2436-02

KLAGANDE

J.D.

MOTPARTER

1. Esselte Datafinans AB, 105 24 STOCKHOLM
Ombud: Intrum Justitia Sverige AB, Box 41, 401 20 GÖTEBORG
2. FöreningsSparbanken Finans AB, 105 34 STOCKHOLM
Ombud: Kundinkasso AB, Kravbevakning, Box 256, 401 24 GÖTEBORG
3. Stadshypotek AB
Ombud: Kredit-Inkasso AB, 106 35 STOCKHOLM
4. Trafikförsäkringsföreningen, Försäkringsavdelningen,
115 87 STOCKHOLM
Ombud: Intrum Justitia Sverige AB, Box 41, 401 20 GÖTEBORG
5. Hallsbergs kommun, 694 80 HALLSBERG
6. J.B.
7. M.R.
8. CSN Centrala Studiestödsnämnden, Kravenheten/skuldsanering,
851 82 SUNDSVALL
9. Kundinkasso AB, K.I.A.B, Box 256, 401 24 GÖTEBORG
10. Hoist Kredit AB, Box 7848, 103 99 STOCKHOLM
11. Kontotjänst i Sverige AB, Box 4193, 400 40 GÖTEBORG

SAKEN

Skuldsanering

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 8, beslut den 31 maj 2002 i mål ÖÄ 7473-01

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut beviljar Högsta domstolen J.D. skuldsanering. De fordringar som omfattas av skuldsaneringen framgår av bilaga. J.D. skall erlägga betalning med de belopp och på det sätt som anges i bilagan.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

J.D. har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens beslut bifaller hennes ansökan om skuldsanering.

Kontotjänst i Sverige AB, Stadshypotek AB och Hoist Kredit AB har bestritt bifall till överklagandet.

CSN Centrala studiestödsnämnden har medgett att överklagandet bifalls.

Kundinkasso AB, som på grund av överlåtelse inträtt i FöreningsSparbanken AB:s rätt, samt Esselte Datafinans AB och FöreningsSparbanken Finans AB har förklarat sig överlåta åt Högsta domstolen att avgöra om skuldsanering bör beviljas.

SKÄL

J.D. har i Högsta domstolen om sina förhållanden i sammandrag anfört bl.a. följande. Hennes lön uppgår nu till 16.630 kr per månad. Betalningsutrymmet har därmed ökat till 2.232 kr per månad till och med november 2005 men kommer därefter åter att minska till 2.073 kr med hänsyn till att en för närvarande utgående livränta då kommer upphöra att utbetalas. Hos försäkringskassan arbetar hon nu som utredare. Juridisk examen är visserligen inte något krav för denna tjänst, men i platsannonser anges att högskoleutbildning med juridisk eller samhälls-ekonomisk inriktning är önskvärd och många av dem som anställs är jurister. Löneutveckling och karriärmöjligheter är begränsade. Hon har utan framgång sökt andra arbeten efter det att hon år 1998 tog juris kandidatexamen fram till det att hon år 2000 erhöll fast anställning vid försäkringskassan. Anledningen till att hon inte lyckats få någon anställning med högre lön eller större löneutveckling var sannolikt att hon har dåliga betyg i sin examen. Hennes möjligheter att söka andra anställningar begränsas också av att hon saknar tingsmeritering och med hänsyn till skulderna inte har någon ordnad ekonomi; hon skulle vid en flyttning ha svårigheter att få hyreskontrakt. Sedan skuldsaneringen inleddes har hennes betalningsutrymme använts till att betala de löpande studiemedelsavgifter som förfallit till betalning.

Till stöd för överklagandet har J.D. åberopat kopior av sitt jur. kand.-betyg, en platsannons från Uppsala läns allmänna försäkringskassa, en sammanfattning av en av JUSEK utförd arbetsmarknadsundersökning beträffande nyutexaminerade akademiker samt lönestatistik för allmänna försäkringskassor.

För att skuldsanering skall beviljas krävs enligt 4 § första stycket skuldsaneringslagen (1994:334) att gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att det inte kan

antas att han kommer att kunna betala sina skulder inom överskådlig tid samt att det med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden är skäligt att skuldsanering beviljas. Vid skälighetsbedömningen skall enligt tredje stycket samma paragraf särskilt beaktas bland annat skuldernas ålder, omständigheterna vid deras tillkomst samt de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och att på egen hand nå en uppgörelse med sina borgenärer.

J.D. är ensamstående med försörjningsbörda för ett barn och saknar utmättningsbara tillgångar. Hennes skulder uppgår till drygt två milj. kr. Det är uppenbart att hon inte inom överskådlig tid kommer att kunna betala dem med de inkomster som hon har i sin nuvarande anställning. Den utredning som hon har förebragt ger vid handen att möjligheterna för henne att få en anställning som ger någon nämnvärd förbättring av hennes inkomster är mycket begränsade, och det kan mot den bakgrunden inte läggas henne till last att hon enligt sin egen uppgift inte sökt andra arbeten sedan hon år 2000 fått fast anställning vid försäkringskassan.

När gäldenären som J.D. har många yrkesverksamma år framför sig är det som regel inte möjligt att göra någon mera exakt prognos med avseende på den framtida inkomstutvecklingen. Möjligheterna för henne att på grund av ändring i konjunkturerna eller förhållandena på arbetsmarknaden väsentligt förbättra sina inkomstförhållanden framstår emellertid som mycket osäkra, och utsikterna till att en eventuell sådan förbättring skulle ge henne utrymme att ens betala den löpande räntan på skulderna får anses närmast obefintlig.

Kontofinans har gjort gällande att J.D. förfarit illojalt mot sina borgenärer genom att efter skuldsaneringens inledande löpande betala förfallna stu-

diemedelsavgifter. I och för sig är det inte förenligt med den principiella likabehandlingsprincip som skuldsaneringslagen bygger på och som har kommit till uttryck i 7 § att gäldenären efter det att förfarandet inletts gynnar vissa borgenärer framför andra (jfr Hellners-Mellqvist, Skuldsaneringslagen, 2000, s. 239 f.). Som J.D. har framhållit får det emellertid anses förutsatt i lagmotiven att skuldsanering som regel inte skall omfatta sådan del av en skuld avseende återbetalning av statliga studielån som inte var förfallen till betalning vid förfarandets inledande (prop. 1993/94:123 s.119 ff; jfr NJA 1997 s. 717). I det skuldsaneringsförslag som kronofogdemyndigheten upprättat har också den del av J.D.s skulder till Centrala studiestödsnämnden som vid det tillfället inte hade förfallit till betalning undantagits. I detta läge får det anses vara förståeligt att hon efter skuldsaneringsinledande använt sitt betalningsutrymme till att betala studiemedelsavgifter efter hand som de förfallit till betalning, och dessa betalningar kan i vart fall inte anses ge uttryck för någon illojalitet mot övriga borgenärer som bör påverka bedömningen.

Den övervägande delen av J.D.s skulder har samband med att hon under år 1989-1990 tillsammans med sin dåvarande sambo drev näringsverksamhet i ett bolag som försattes i konkurs i oktober 1990. Både hon och hennes sambo dömdes för brott som hade samband med denna näringsverksamhet. Hon har med hänvisning härtill vägrats skuldsanering år 1994. Vad som har upplysts om omständigheterna vid den aktuella brottsligheten i förening med den långa tid som numera har förflutit medför att det som domstolarna funnit inte finns anledning att med hänvisning härtill nu vägra J.D. skuldsanering.

Sammantaget får J.D. anses kvalificerat insolvent, och det får med hänsyn till J.D.s personliga och ekonomiska förhållanden anses skäligt att skuldsanering nu beviljas henne. Hon får i målet anses ha godtagit att betalningsplan upprättas med

utgångspunkt i de ändrade ekonomiska förhållanden som hon har uppgett i Högsta domstolen.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Lars K Beckman, Munck (referent),
Lennander (skiljaktig), Dahllöf och Lindeblad
Föredragande revisionssekreterare: Fredin

HÖGSTA DOMSTOLEN

Bilaga till
PROTOKOLL
2003-10-01Mål nr
Ö 2436-02

Justitierådet Lennander är skiljaktig och anför:

”Jag instämmer i majoritetens bedömning att J.D. är kvalificerat insolvent. Då det gäller frågan om det med hänsyn till hennes personliga och ekonomiska förhållanden är skäligt att skuldsanering beviljas gör jag emellertid följande överväganden.

Skuldsaneringsinstitutet bygger på tanken att en skuldsanering skall omfatta sådana skulder som bedöms inte kunna bli betalda och att det i detta ligger att skuldsaneringen inte skall behöva ge upphov till någon reell förlust för borgenärerna, eftersom gäldenären ändå inte hade kunnat betala mer än vad dessa kommer att erhålla till följd av skuldsaneringsbeslutet. Härigenom får skuldsaneringsinstitutet legitimitet också i förhållande till den skuldsattes borgenärer.

Om det inte är osannolikt att gäldenären framöver kommer att kunna betala mer till sina borgenärer än hans eller hennes situation för närvarande ger möjlighet till, kan ett bifall till en ansökan om skuldsanering stå i strid mot denna grundläggande tankegång bakom institutet. Ofta leder bedömningen i en sådan situation till att gäldenären överhuvudtaget inte anses kvalificerat insolvent. I vissa fall kan det emellertid förhålla sig så att gäldenären i och för sig kan anses vara kvalificerat insolvent, därför att det inte är realistiskt att tro att skulderna någonsin kan bli betalda i sin helhet, samtidigt som det sett i ett något längre perspektiv svårligen går att bedöma hur mycket han eller hon trots allt skulle kunna betala

till sina borgenärer. Den sistnämnda omständigheten får då i stället beaktas vid den allmänna skälighetsbedömning som skall göras.

I regel är det naturligtvis svårt eller omöjligt att göra en mera exakt prognos beträffande gäldenärens framtida ekonomi. Är osäkerhetsmarginalen inte alltför hög kan det dock knappast sägas vara oskäligt att gäldenären trots svårigheten att göra en tillförlitlig beräkning erhåller skuldsanering med (eller utan) en viss betalningsplan. I andra fall kan emellertid osäkerheten hänföra sig till en så stor skillnad i gäldenärens betalningsförmåga att det kan anses oskäligt att gäldenären i det läget beviljas skuldsanering.

Tre av J.D.s fyra stora fordringsägare som berörs av beslutet har motsatt sig skuldsanering, medan den fjärde överlåtit avgörandet till domstolen. När det gäller Centrala studiestödsnämnden, som också har en stor fordran, kan noteras att den fordringen inte omfattas av det förslag till skuldsanering som kronofogdemyndigheten upprättat.

J.D. är 35 år, med försörjningsbördan för ett barn. Hon är fullt arbetsför och har jur. kand. examen. I dagsläget har hon ett lågavlönat arbete under sin kompetensnivå. Hennes uppgift att det för närvarande är svårt för henne att få ett arbete med högre lön får godtas. Det framstår emellertid inte som osannolikt att hon t.ex. till följd av ändrade förhållanden på arbetsmarknaden framöver, i kombination med de egna ansträngningar som måste förväntas av henne, kan komma att väsentligt förbättra sin ekonomiska situation.

Vid en sammanvägd bedömning av det nu anförda och av övriga omständigheter i målet framstår det enligt min mening inte som skäligt att J.D. nu beviljas skuldsanering. Överklagandet bör därför lämnas utan bifall.”